

Fiolstræde 17 ■ Postboks 2188 ■ DK - 1017 København K
Telefon: 77 41 77 41 ■ Telefax: 77 41 77 42 ■ Email: fbr@fbr.dk

FORBRUGERRÅDET

Folketingets Europaudvalg
Christiansborg
1240 København K

Erhvervsudvalget (2. samling)
ERU alm. del - Bilag 149
2665 – konkurrenceevne – Bilag 3
Offentligt

Dok. 33821

2. juni 2005

Møde i Europaudvalget 3. juni 2005

Hermed Forbrugerrådets kommentarer til udvalgte punkter på Europaudvalgets dagsorden den 3. juni 2005 kl. 11.

Pkt. 1. Samråd med økonomi- og erhvervsministeren vedr. samrådsspørgsmål C om Rocards arbejdsrapport vedr. forslaget til softwarepatentdirektiv (KOM (2002) 0092).

Besvarelse ved økonomi- og erhvervsministeren. KOM (2002) 0092 - samrådsspørgsmål C (vedlagt).

Pkt. 5. Politisk drøftelse og evt. afgivelse af beretning om softwarepatenter. KOM (2002) 0092. Alm. del - bilag (042) 151 (udkast til beretning).

Forbrugerrådet støtter Michel Rocards forslag til ændringer og dermed det fremlagte 1. udkast til beretning afgivet af Europa-Parlamentet om softwarepatenter fremsat af formand Elisabeth Arnold.

./. Se uddybning i vedlagte brev til Europaudvalget af 14. oktober 2002.

Rådsmøde nr. 2665 (konkurrenceevne) den 6.-7. juni 2005

Pkt. 1. REACH

- Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier (REACH), om oprettelse af et europæisk kemikalieagentur og om ændring af direktiv 1999/45/EF og forordning (EF) om persistente organiske miljøgifte.

- Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 67/548/EØF med henblik på tilpasning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier.

Orienterende debat. KOM (2003) 0644.

Forbrugerrådet mener, at det nuværende udspil fra Kommissionen er for svagt i forhold til det oprindelige forslag. Vi skal derfor kraftigt opfordre regeringen til at arbejde for:

- forbrugerprodukter omfattes af REACH
- REACH skal være horisontalt gældende lovgivning
- en simpel registrering af stoffer under 1 ton
- autorisationsordningen strammes
- en klar pligt til at substituere skadelige stoffer med mindre skadelige
- fuld information om kemikalier i produkter
- klassificerings- og mærkningsreglerne må ikke undergraves
- håndhævelse skal prioriteres

./. Se uddybning i vedlagte høringssvar af 29. april 2005.

Pkt. 2. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om tjenesteydelser i det indre marked. Status over drøftelserne. KOM (2004) 0002.

Regeringen opfordres til at arbejde for, at

- der skabes et indre marked for tjenesteydelser.
- der på dette indre marked etableres en europæisk forbrugerbeskyttelsesramme med minimumsregler på et højt niveau, det kunne fx være krav om uafhængige og effektive klagesystemer.
- det *generelt* tillades at undtage forbrugerbeskyttelsesregler fra oprindelseslandsprincippet, som direktivet er baseret på.
- der etableres regler for sikkerhed og ansvar for tjenesteydelser svarende til reglerne på produktområdet.

./. Se uddybning i vedlagte notat.

Med venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl
Direktør

Villy Dyhr
Chef for Politisk Afdeling

Folketingets Europaudvalg
Att: Claus Larsen Jensen
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

Grit Munk
Dok. FBR Lib:9253.1/-

14. oktober 2002

Svar til Europaudvalget om softwarepatenter

) Hermed Forbrugerrådets svar på brev af 26. september 2002, hvori Forbrugerrådet anmodes om at komme med en udtalelse vedrørende skrivelserne "PROSA siger nej til softwarepatenter", PROSA, SSLUG og DKUUG's fælles brev til Europaudvalget vedrørende Kommissionens direktivforslag om patentering af computerimplementerede opfindelser (softwarepatenter) og samme organisationers fælles skrivelse til formanden for EF-specialudvalget for tekniske handelshindringer.

Det omdiskuterede forslag til direktiv fra Europa-Parlamentet og Rådet om computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed, KOM (2002) 92, drejer sig om harmonisering af reglerne for patentering af computer-implementerede opfindelser og ønsket om en definition af, hvornår en softwareopfindelse kan patenteres.

) Formålet med direktivet er at skabe en klar retstilstand i EU for i hvilket omfang software kan patenteres, samtidig med at der skabes et incitament til investering og innovation i den europæiske industri.

Forbrugerrådet hæfter sig i denne forbindelse ved to ting:

1. Hvad angår den antagelse at patenter på software skulle være et afgørende incitament til investering og innovation indenfor softwareindustrien er Forbrugerrådet uenig. De sidste årtiers rivende udvikling indenfor ebd-området er sket uden grundlag i patentrettigheder og store dele af den nuværende udvikling sker indenfor "open source" software, der netop er baseret på åbne kildekoder, frihed for den enkelte bruger til at bruge programmerne, frihed til at ændre i programmerne og ret til distribution.¹

¹ Se "Open source software - i den digitale forvaltning", Teknologirådet, oktober 2002

Der er absolut intet der tyder på, at brug af patenter skulle være nødvendigt for at skabe incitament til, at der fortsat vil ske en utrolig stor og ikke mindst hurtig udvikling på softwareområdet. Tværtimod er der en foruroligende stor risiko for, at patenter kan blive en direkte bremse på udviklingen.

Dette skyldes bl.a., at software består af programmer og programdele, der udgør et sprog til bearbejdning af abstrakt information, altså data. Mange af de samme programdele bruges vidt forskelligt afhængigt af i hvilken sammenhæng de optræder i. Programmer, der benyttes til vidt forskellige formål, indeholder derfor ofte få en del fælleselementer. Dette medfører også, at udvikling af ny software gerne bygger på en videreudvikling af allerede eksisterende programdele. Der bygges med andre ord ovenpå allerede eksisterende mursten også i de tilfælde, hvor det endelige resultat tjener fuldstændig andre formål end de allerede udviklede programmer. Hvis enkelte programdele (eller byggesten) patenteres betyder det en begrænsning i mulighederne for at udvikle ny software, da det herefter kun er den virksomhed, der har patentet, der kontrollerer benyttelsen af den pågældende programdel eller byggesten. Hvis en programmør har behov for at bruge en programdel med netop denne funktion, er vedkommende nødt til at købe sig lov til at bruge den patenterede programdel eller udvikle "udenom", dvs. starte et skridt længere tilbage, hvilket i begge tilfælde betyder øgede og i nogle tilfælde alt for høje omkostninger til at innovationen fuldføres.

For open source softwaregrupper og for små og mellemstore virksomheder betyder dette, at patenter godt nok i første omgang vil give dem en vis beskyttelse som leverandører til større virksomheder, men til gengæld vil begge grupper få meget vanskeligt ved at markedsføre deres egne produkter, da de i stigende grad vil indeholde patenterede programdele.

Dertil kommer, at det på nuværende tidspunkt er muligt selv for et ganske lille antal programmører at udvikle programmer, der kan konkurrere med de store virksomheder. Webserverprogrammet Apache bliver ofte nævnt som eksempel på dette. Dominerende virksomheder kan imidlertid forhindre denne udvikling ved at tage patenter på centrale programdele. Det er derfor generelt i de store virksomheders interesse at have softwarepatenter, da de med disse kan forhindre mindre producenter og open source grupper i at udvikle sig til egentlige konkurrenter.

Patenter er kun til gavn for samfundet, hvis der er tale om opfindelser eller innovationer, der ellers ikke var blevet gjort eller var blevet holdt effektivt hemmelige. Spørgsmålet er om patenter på software fører til mere eller mindre innovation på området. Open Source software er nået så vidt, at man i dag kan skabe en fuld funktionsdygtig arbejdsstation alene baseret på open source software. Ligeledes er komplicerede programmer som styresystemet Linux er udarbejdet som open source software. Open source tilhængere betragter patenter på software som en

hæmsko for udvikling og spredning af ny viden indenfor området.² Det skyldes at open source software udvikles af frivillige, der ikke tjener på deres bidrag til udviklingen og derfor heller ikke har økonomisk grundlag for at kunne betale for patenterede metoder.

Det er altså ikke et faktum, at manglende mulighed for patentering automatisk betyder manglende innovation indenfor software. Tværtimod kan patenter blive en bremseklo for mindre virksomheders mulighed for at konkurrere med de dominerende softwarevirksomheder som Microsoft. Derimod vil udviklingen af software som open source betyde, at man undgår en del af de ovennævnte begrænsninger for kreativitet og udvikling.

Der er da heller ikke noget, der tyder på, at muligheden for patentering af software automatisk medfører større innovation. Flemming Bjerke (se nedenfor) henviser til en amerikansk undersøgelse af James Bessen og Eric Maskin, der viser, at der ikke er nogen statistisk påviselig forøgelse af innovationen hos de mest patenterede amerikanske virksomheder efter indførelsen af softwarepatenter i USA.

Set fra forbrugersynsvinkel er softwarepatenter ikke en fordel. Softwaremarkedet er dominerede af standarder, f.eks. tekstbehandlingsprogrammet Word. Fælles standarder er ofte en fordel for forbrugere, for de gør det muligt for forskellige programmer at "tale sammen", hvilket er afgørende når man f.eks. skal søge information på Internettet eller udveksle dokumenter via e-mails. I modsætning til de fleste standarder vi kender er softwaremarkedets dominerende standarder ikke branchebestemte standarder, men standarder sat af Microsoft ved hjælp af deres dominerende markedsposition. Dette er problematisk i det øjeblik Microsoft får lov at tage patent på disse standarder og dermed kan forhindre konkurrerende programpakker og programmer i at kommunikerer med Microsoft-produkter. For den enkelte forbruger betyder dette at man reelt ikke har noget valg når det gælder computer-løsninger, da store dele af Internettets hjemmesider og ikke mindst hele den offentlige sektor er domineret af Microsoft programmer. Man vil med andre ord som forbruger være tvunget til at købe software fra Microsoft, hvis man vil have adgang til størstedelen af den information vi alle bliver mere og mere afhængige af.

Vil man bevare konkurrencen på edb-området, hvilket vil være til både samfundets og den enkelte forbrugers bedste, bør dominerende virksomheder som Microsoft ikke have mulighed for at tage patent på centrale afgørende programdele.

2. Hvad angår hensynet til en klar retstilstand er det Forbrugerrådets holdning, at en sådan opnås ved at gøre det klart at software ikke kan patenteres. Dermed vil man undgå de begrænsninger for innovation og den risiko for monopoler i IT-sektoren som patenter vil

² Se "Open source software - i den digitale forvaltning" s.15, Teknologirådet, oktober 2002

medføre og som på længere sigt kan have alvorlige informationsmæssige og dermed demokratiske konsekvenser. Selv om direktivet ifølge sit formål har til hensigt at sikre retstilstanden for små og mellemstore virksomheder, er der derfor ikke belæg for at mene, at patenter vil bidrage til beskyttelse for små og mellemstore virksomheders mulighed for at klare sig i konkurrence med de dominerende virksomheder.

Direktivet er blevet kritiseret af førende eksperter indenfor området. Flemming Bjerke og Jens Hoff, der begge er bidragsydere til den del af Magtudredningen, der handler om sammenhængen mellem informationsteknologi, videnssamfund og demokrati, kritiserer således stærkt direktivets forslag om softwarepatenter. Bjerke betegner det som dybt problematisk for samfundet og forudser, at det vil blive de største og stærkeste, der kommer til at sætte vilkårene for IT-udviklingen. Hoff forudser ligeledes at direktivet vil skubbe til en udvikling, hvor få store selskaber som Microsoft i stigende omfang vil diktere tempoet og retningen for den informationsteknologiske udvikling.³

På denne baggrund kan Forbrugerrådet støtte op om PROSAs Udtalelse "PROSA siger nej til software-patenter", om PROSA, SSLUG og DKUUG's fælles brev til Europaudvalget vedrørende Kommissionens direktivforslag om patentering af computerimplementerede opfindelser (softwarepatenter) og om indstillingerne i samme organisationers fælles skrivelse til formanden for EF-specialudvalget for tekniske handelshindringer.

Med venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl

Direktør

³ Mandag Morgen nr. 34, 7. Oktober 2002

Miljøstyrelsen
Strandgade 29
1401 København K

Att. Annette Schytz (asc@mst.dk)
Lise Møller (lj@mst.dk)

C.c. Lea Frimann Hansen (lfh@mst.dk)

Udgiver af
Tænk+Test

Claus Jørgensen
Dok. 32894/ph

29. april 2005

Ny høring af EU's forslag til ny kemikaliereregulering (REACH)

Miljøstyrelsen har med e-mail den 15. april 2005 udsendt en ny høring af EU's forslag til en ny kemikaliereregulering (REACH). Forbrugerrådet har følgende kommentarer til REACH-forslaget og til ændringsforslagene i den udsendte forhandlingssituation.

Forbrugerrådet er stadig af den holdning, at det nuværende udspil fra Kommissionen er for svagt i forhold til det oprindelige forslag, der kom i internetkonsultation i sommeren 2003. Derfor er det meget vigtigt, at Danmark forsat kæmper for, at forslaget forbedres i de kommende politiske forhandlinger. Vi skal derfor fastholde følgende forslag til ændringer af forslaget:

- Forbrugerprodukter skal omfattes af REACH
- REACH skal være horisontalt gældende lovgivning
- Der bør ske en simpel registrering af stoffer under 1 ton
- Autorisationsordningen skal strammes
- Der skal være en klar pligt til at substituere skadelige stoffer med mindre skadelige
- Der skal være fuld information om kemikalier i produkter
- Klassificerings- og mærkningsreglerne må ikke undergraves
- Håndhævelse skal prioriteres

I forhandlingsprocessen er flere af disse emner blevet berørt, men vi mener stadig, at Danmark forsat bør stille sig i spidsen for følgende 3 krav:

- 1. Alle forbrugerprodukter skal omfattes af REACH**
- 2. Der bør ske en simpel registrering af stoffer under 1 ton**
- 3. Substitutionsprincippet skal være centralt i REACH**

I det følgende opsummeres Forbrugerrådets kommentarer til ændringsforslagene i den udsendte forhandlingssituation.

- **"Duty of Care"** - er meget vigtig. Forbrugerrådet støtter, at Danmark arbejder på, at "Duty of care" genindsættes, hvilket vil betyde, at lovgivningen slår fast, at producenter og importører er forpligtet til at sikre, at produkterne ikke indeholder skadelig kemi.
- **"Et stof - en registrering"** - Forbrugerrådet støtter dette forslag. Her er det vigtigt, at en uafhængig instans (the Central Agency) vurderer den fælles farevurdering fra producenterne og dermed sikrer en vis standard af farevurdering. Det er vigtigt, at den fælles registrering ikke fører til, at det endelige resultat bliver den vurdering, der har laveste fællesnævner - derfor skal der sikres kontrol med disse registreringer.
- **Prioritering af registrering** - Forbrugerrådet støtter det danske forslag om en højere prioritering af visse stoffer ved at fremrykke tidspunktet for registrering af og dermed kontrol med svært nedbrydelige, bioakkumulerende og giftige stoffer. De nuværende registreringstidspunkter er uacceptabelt lange.
- **Informationskrav for lav-volumen stoffer** - Forbrugerrådet ønsker, at alle kemiske stoffer registreres uanset tonnage. Som minimum, at der sker en simpel registrering af stofferne under 1 ton.
- **Stoffer i artikler** - Forbrugerrådet mener, at det er nødvendigt at skærpe bestemmelserne for stoffer i artikler. Det er bl.a. nødvendigt at inkludere alle kemiske stoffer i produkter i REACH (1 ton-grænsen fjernes), og samtidig skal registreringstiden for kemiske stoffer i produkter være væsentligt mindre end de foreslåede 11 år og 3 måneder.
- **Kvalitetssikring af registreringsinformation og Substitution** - Det skal selvfølgelig sikres, at kvaliteten af de data, der registreres, er i orden. Forbrugerrådet mener, at Danmark forsat bør arbejde på at udvide informationskravene for stoffer i mængder under ti tons pr. år pr. producent eller importør
- **Agenturets rolle ved vurdering af stoffer** - Agenturet bør sikre, at der etableres effektive og passende håndhævelsesprocedurer, hvilket kræver en stærk, ensartet rammeregulering med en høj grad af central koordinering.

Tilføjelse til punkterne i ændringsforslagene i den udsendte forhandlingssituation.

- **Klassificering og mærkning** - Forbrugerrådet vil også opfordre Danmark til at arbejde for en bedre klassificering og mærkning af kemikalier og produkter. Advarselssymboler og risikosætninger bør udvides til at omfatte forbrugerprodukter og ikke kun stoffer og præparater. God mærkning giver forbrugerne mulighed for at træffe kvalificerede beslutninger i købsituationen.

Kemikalier i forbrugerprodukter

På side syv i det tilsendte notat behandles kemikalier i artikler (varer/forbrugsprodukter). Det fremgår ikke af notatet, at der er sket væsentlige ændringer i forhold til at inkludere alle kemiske stoffer i produkter i REACH, at 1 ton-grænsen er fjernet, eller at registreringstiden er blevet væsentligt mindre end de foreslåede 11 år og 3 måneder.

På side 19-21 i notatet fremgår det, at der er forskellige grupperinger af lande, der ønsker ændringer på dette punkt. Forbrugerrådet skal hermed opfordre Danmark til forsat at arbejde for at skærpe kravene til kemiske stoffer i artikler og holde fast i "duty-of-care"-forpligtelsen.

Kommissionens forslag er yderst mangelfuldt i forhold til kemikalier i forbrugerprodukter. Set fra et forbrugerperspektiv er det meget betænkeligt, at kommende regler ikke sikrer en forsvarlig anvendelse af kemikalier, når de tilsættes forbrugerprodukter. I Rådskonklusionerne fra Göteborg, 2001, står der ligeledes: "all uses of concern of chemicals in products must be covered by the new system. (...) ". De konkrete problemer er følgende:

1. Der **mangler stadig registrering af stoffer under 1 ton**. Den manglende registrering af stofferne betyder blandt andet, at der ikke kan stilles krav til kemikalier, der indgår i under 1 ton i forbrugerprodukter (af hensyn til WTO-regler). Dette er uanset, om disse kemikalier er skadelige eller ej. Det er en åbenlys mangel på logik, at systemet fokuserer på tonnage-grænser i stedet for at fokusere på kemikaliers potentielle farlighed for forbrugeren og miljøet. En simpel registrering af alle kemikalier er en forudsætning for at omfatte alle kemikalier i forbrugerprodukter. Se kommentar om "simpel registrering af kemikalier under 1 ton" nedenfor.
2. **Producentforpligtelsen** (duty of care) er meget vigtig. Den skal genindsættes, hvilket vil betyde, at lovgivningen slår fast, at producenter og importører er forpligtet til at sikre, at produkterne ikke indeholder skadelig kemi. Derudover bør der være en henvisning til det generelle produktsikkerhedsdirektiv - se kommentar nedenfor (REACH som horisontal lovgivning).
3. **Alle kemikalier skal omfattes**. Kun kemiske stoffer, der skal klassificeres som farlige, og som indgår i artikler af samme art med mere end 1 ton pr. år pr. producent/importør, skal registreres, hvis det er hensigten, at stoffet skal afgives under normal og forventet anvendelse af artiklen. Det er en kraftig forringelse, at reglerne kun omfatter kemikalier tilsat med den hensigt, at de skal afgives. Dermed er langt de fleste kemikalier i artikler - som bromerede flammehæmmere i computere, phthalater i legetøj, formaldehyd i tekstiler osv. - udelukket fra registreringsforpligtelsen.

4. **Affaldsdelen mangler.** Hele affaldsdelen mangler nu i både registrerings- og notifikationsforpligtigelsen. Dette på trods af, at kemikalier, der optræder i forbrugerprodukter, i høj grad viser sig også at være et problem i affaldsfasen.
5. **1 ton-grænsen bør slettes.** Det bør sikres, at alle skadelige kemikalier i forbrugerprodukter registreres - uanset tonnage. Derfor bør kravet om 1 ton-grænsen slettes.
6. **Der mangler afklaring om klasisificering og mærkning.** Med de nye, kraftigt forringede regler for klassificering og mærkning bør det klargøres, hvilken effekt det har på reglerne om registrering af "farlige stoffer" i artikler. Hvis industrien kun kan nå til enighed om klassificering af CMR 1-3 samt luftallergi, er det så blot disse stoffer, der kan registreres? Se kommentar nedenfor.
7. **Hvad omfatter "samme art"?** Hvad angår sætningen "artikler af samme art", står det særdeles uklart, hvordan dette defineres. Vil to computere fra samme producent med forskellig størrelse processor udgøre forskellige eller samme art artikler? Forbrugerrådet ønsker, at "samme art" defineres bredt, således at f.eks. computere fra samme producent bliver betegnet som "samme art". Således vil flest muligt artikler blive omfattet af forpligtigelsen.
8. **11 år og tre måneder er for lang tid.** Registreringsreglerne træder først i kraft, mere end 11 år efter REACH træder i kraft, hvilket højst sandsynligt er tæt på 2020. Det forslag er ikke godt nok til beskyttelse af forbrugeren. Reglerne bør træde i kraft efter senest 5 år.

REACH som horisontal lovgivning

Forbrugerrådet mener, at REACH bør tilvejebringe grundlaget for det horisontale, obligatoriske sundheds- og miljømæssige minimumsniveau for alle produktdirektiver. Nogle direktiver er undtaget fra REACH for at undgå dobbelt registrering, fx vedrørende lægemidler og pesticider. Men disse direktiver medtager ikke vPvB-egenskaber i evalueringen og godkendelsen af kemikalier. De produktspecifikke direktiver bør ikke have lov til at unddrage sig de minimumssikkerhedskrav, der er fastsat inden for REACH. Dette bør der gøres noget ved, så der sikres ens kriterier for grundlæggende evaluering af alle kemikalier. Alle gældende direktiver bør baseres på REACH-lovgivningen for at sikre ens behandling af alle kemikalier og for at undgå smuthuller i lovgivningen.

Simpel registrering af stoffer under 1 ton

Dette punkt berøres på side 7 og 20 i det tilsendte notat. Forbrugerrådet mener, at Danmark forsat bør arbejde på at udvide informationskravene for stoffer i mængder under ti tons pr. år pr. producent eller importør. Af notatet fremgår det, at kemiske stoffer under et ton pr. år pr. producent eller importør i artikler stadig er undtaget REACH-forslaget. Den oprindelige intention var, at der skal tilvejebringes en vis basal viden om alle kemiske stoffer på markedet. Det bør som minimum sikres, at der sker en simpel registrering af alle stoffer, således at vi ikke fortsat skal acceptere, at der mangler helt basal viden om kemikalier. Som minimum bør det være et krav, at producenter indsender oplys-

ninger om stoffets navn, producentens navn, producerede mængder, anvendelse og de data vedrørende effekter og eksponering, som producenten allerede besidder. Dermed ville der ikke blive stillet krav om nye undersøgelser i forbindelse med denne simple registrering.

Datakrav til stofferne bør være tilstrækkelige til, at det kan vurderes, om stofferne har skadelige sundheds- eller miljøegenskaber. På den baggrund bør den nedre grænse på 10 tons for krav om en "Chemicals Safety Report" (CSR) fjernes.

Autorisation

På side 9 i notatet behandles autorisationsordningen, og i den forbindelse skal Forbrugerrådet opfordre til, at Danmark arbejder for, at gruppen af stærkt allergifremkaldende stoffer samt de hormonforstyrrende stoffer hurtigst muligt omfattes af autorisationsordningen. Såfremt det ikke er muligt at få dem inkluderet nu, bør der sættes en tidsfrist for, hvornår disse grupper senest skal være inkluderet.

Forbrugerrådet mener, at hvis et særligt problematisk stof tillades på grund af samfundsøkonomiske hensyn, så bør det være en betingelse, at en tidsbegrænsning altid medfølger godkendelsen, således at de skadelige stoffer udfases på kort sigt (se nedenfor).

Substitution

Forbrugerrådet støtter, at Danmark arbejder videre med forslaget om at indarbejde substitutionsprincippet i formålsartiklen. Det er uacceptabelt, hvis anvendelsen af særligt skadelige stoffer kan tillades, selv i de tilfælde, hvor der findes bedre alternativer. REACH skal indeholde et klart krav om, at farlige kemikalier skal erstattes med mindre farlige kemikalier eller teknologier. Kommissionens forslag om, at industrien blot skal sørge for, at de meget farlige stoffer skal være under "forsvarlig kontrol" er uacceptabelt. Derudover bør enhver autorisation som nævnt være tidsbegrænset, og der bør stilles krav om, at virksomheden undersøger mulighederne for at finde erstatninger og udarbejder en substitutionsplan.

I de tilfælde, hvor meget farlige stoffer, som ikke kan substitueres, opnår godkendelse/autorisation, er det afgørende, at der udelukkende gives tidsbegrænsede godkendelser. I Kommissionens forslag er der ingen bindende bestemmelser om dette.

Information til forbrugeren om kemikalier i produkter

Det nuværende RAPEX-system for kemikalier i produkter må forbedres og gøres gennemsækeligt, så forbrugere og forbrugerrepræsentanter får mulighed for at indgive notifikationer/rapporter om kemikalier i produkter til kemikaliekontorerne i medlemsstaterne. Rapporterings-/notifikationssystemet bør gøre det muligt for forbrugerne at rapportere direkte ad denne vej eller via en række andre veje, herunder de sundhedsprofessionelle.

En rapport/notifikation kan motiveres af enhver afgivelse af kemikalier på ethvert givet tidspunkt fra et produkt samt mistanke om kortsigtet eller langsigtet eksponering. Den ansvarlige myndighed eller det centrale kontor har pligt til at registrere og reagere som følge af rapporten/notifikationen. Der bør være en fælles skabelon for rapporter, der dog skal være så fleksibel, at man kan foretage tilføjelser eller foretage en direkte, mundtlig henvendelse hos kemikaliekontoret eller det centrale kontor.

Forbrugerne har brug for adgang til fuldstændig information om kemikalier i produkter. Vi foreslår derfor, at producenter og importører af produkter må indlevere et dataark til medlemsstaterne om produktets kemikalieindhold. Dette dataark må indeholde information om, hvilke kemikalier der forefindes, samt information om mængderne. Mængdeinformationen kunne behandles fortroligt af den ansvarlige myndighed. Producenter og importører af produkter må gøres ansvarlige for denne information.

På grundlag af dataarket må producenten eller importøren give fuldstændig information til forbrugeren om kemikalieindholdet i produkterne. Dette krav om information bør svare til kravene i kosmetikdirektivet (76/768/EF), hvor der står, at en liste over bestanddele skal opstilles "i rækkefølge efter aftagende vægt på det tidspunkt, de tilsættes det kosmetiske middel". Denne liste indledes med ordet "bestanddele". Hvis dette i praksis er umuligt, skal bestanddelene anføres på vedlagt meddelelse eller etiket eller et vedlagt bånd eller kort (...). Hvis det ikke er muligt at skrive bestanddelene på produktet eller vedlagt meddelelse, etiket, bånd eller kort, må informationen i stedet gøres tilgængelig for forbrugere og forbrugerrepræsentanter på internettet.

Endvidere må klassificerings- og mærkningskrav til stoffer og præparater også omfatte produkter. Det betyder, at hvis et produkt indeholder et kemisk stof, hvis indhold (uanset procentindhold) ville udløse en faremærkning, hvis det var et præparat eller stof, må produktet også mærkes.

Klassificering og mærkning

På side 12 fremgår det, at reglerne for klassificering og mærkning ændres, således at CMR 1-3-stoffer samt stoffer, der kan give luftallergi, alene er omfattet af reglerne. Det betyder, at andre egenskaber ved de kemiske stoffer, f.eks. miljøegenskaber, udelukkende er industriens ansvar. Det er ikke acceptabelt. EU's eksisterende "liste over farlige stoffer" er, på trods af forskellige mangler, et godt redskab. Den bør ikke erstattes af selvklassificering blandt virksomhederne, som der er særdeles dårlige erfaringer med hidtil. Det er i det nuværende forslag uklart, hvad der vil ske med listen over farlige stoffer, når REACH gennemføres. Det er for os centralt, at også miljøeffekter inkluderes i den fælles klassificering og mærkning, samt at det klargøres, hvor den endelige afgørelse ligger, hvis forskellige virksomheder er uenige om en klassificering.

God mærkning er af afgørende betydning, så forbrugerne får mulighed for at foretage et valg på et informeret grundlag. Advarselssymboler og risikosætninger bør udvides til at omfatte forbrugerprodukter og ikke kun stoffer og præparater. Der bør indføres et nyt advarselssymbol for godkendte, farlige kemikalier. Dette ville også tjene som et kraftigt incitament til at udvikle bedre og mindre farlige stoffer.

REACH vil gøre det muligt for erhvervslivet at selvklassificere de fleste af de farlige kemikalier uden kontrol fra myndighedernes side. Og den gældende harmoniserede EU-liste vil måske blive indskrænket. Resultatet er blandt andet, at de europæiske forbrugere vil modtage forskellig information via mærkningen afhængigt af, i hvilket land de bor. Forbrugerrådet mener, at de nationale myndigheder eller Agenturet bør tjekke, at mærkningen er korrekt, og de bør endvidere have mulighed for at tilføje nye informationer i den gældende harmoniserede liste i direktiv 67/548.

Håndhævelse

Det er det **generelle produktsikkerhedsdirektiv (GPSD)**, der regulerer forbrugerprodukters sikkerhed, men også tjenesteydelser og produkter til professionel brug, der ender hos forbrugerne. REACH-forslaget bør referere direkte til GPSD for at sikre lige forbrugerbeskyttelse for alle produkter. Informationer om problematiske kemikalier, der identificeres i REACH, bør automatisk overdrages til de relevante GPSD-myndigheder.

P.t. pålægger udkastet fra Kommissionen medlemsstaterne det fulde ansvar for at tilse, at bestemmelserne i forordningen overholdes af producenter, importører, downstream-brugere og distributører på alle trin i produktionen, markedsføringen og brugen, samt tage passende foranstaltninger til håndhævelse. Der bør etableres effektive og passende håndhævelsesprocedurer, hvilket kræver en stærk, ensartet rammeregulering med en høj grad af central koordinering. Procedurerne bør også omfatte involvering af de vigtigste interessenter, så som forbrugerne og de sundhedsprofessionelle,

med henblik på at muliggøre, at der handles hurtigt om nødvendigt, og for at udvikle forståelse og information på dette område i relation til erfaringerne i den virkelige verden.

Det centrale kontor (the Central Agency) vil spille en vigtig rolle med hensyn til at udvikle standarder for håndhævelse i alle EU-medlemsstater, sikre at disse følges samt sikre, at informationen deles og kommunikeres medlemsstaterne imellem. Der bør være fuldstændig gennemsigtighed i forbindelse med de standarder, der fastsættes, og omkring håndhævelsen, og man bør gøre som den amerikanske Food and Drug Administration, der offentliggør de breve, de sender til virksomheder, der overtræder markedsføringslovgivningen. Et produkt, der trækkes tilbage fra markedet på grund af det kemiske indhold, kunne følge en sådan procedure. Det ville give forbrugerne værdifulde oplysninger og samtidig fungere som en form for ekstra sanktion.

Oplysninger til forbrugerne om kemikalier i produkter er af afgørende betydning, hvis man vil sikre, at de kan spille en værdifuld rolle i håndhævelsen. Medlemsstaterne og det centrale kontor bør oprette en informationsenhed, der som et af sine mål skulle have udvikling og vedligeholdelse af en effektiv tovejskommunikation med forbrugerne. Rapporteringssystemet bør give forbrugerne mulighed for at rapportere direkte ad denne vej eller ad forskellige andre veje, herunder de sundhedsprofessionelle.

Med venlig hilsen

Villy Dyhr
Chef for Politisk Afdeling

Claus Jørgensen
Miljøpolitisk medarbejder

Bilag til Europaudvalget

Rådsmøde nr. 2665 (konkurrenceevne) den 6.-7. juni 2005

Pkt. 2. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om tjenesteydelser i det indre marked. Status over drøftelserne. KOM (2004) 0002.

1. Som udgangspunkt er Forbrugerrådet positiv over for Kommissionens intentioner med at skabe et indre marked for tjenesteydelser på tværs af landegrænser for at fremme konkurrencen på pris og kvalitet.
2. Forbrugerrådet er vil imidlertid advare mod kun at sætte fokus på at fjerne nationale regler uden overvejelser over, om de er handelshindringer eller forbrugerbeskyttelse, og uden samtidig at etablere en europæisk forbrugerbeskyttelsesramme med minimumsregler på et højt niveau. Et indre marked for serviceydelser forudsætter således at der også er en regulering af dette marked, herunder en ambitiøs forbrugerbeskyttelse.
3. For eksempel omfattende et krav om, at der etableres uafhængige og effektive klagesystemer som en betingelse for at få adgang til det indre marked.
4. Forbrugerrådet er ikke tilhænger af oprindelseslandsprincippet, som direktivet er baseret på. Forbrugerrådet er derfor positiv overfor, at forbrugerkontrakter er undtaget, men for at undgå utilsigtede misforståelser med hensyn til fortolkningen heraf, bør det generelt tillades at undtage forbrugerbeskyttelsesregler, ligesom det er tilfældet i forbindelse med sundhed og beskyttelse af mindreårige.
5. Forbrugerrådet finder endvidere, at EU samtidig bør etablere regler for sikkerhed og ansvar for tjenesteydelser svarende til reglerne på produktområdet.

Benedicte Federspiel, chefkonsulent (bf@fbr.dk)

31. maj 2005

